

ĐURO FERİĆ (1739 — 1820) I REVIZIJA TEKSTA LATINSKIH PJESAMA DŽONA RASTIĆA (1755 — 1814)

U našoj naučnoj literaturi dosad nije jasno izneseno tko je za publiciranje priređivao pjesnički opus hrvatskog latiniste iz Dubrovnika Džona Rastića. Kome je poslije pjesnikove smrti (31. III. 1814) njegova udovica Marija Zamanja povjerila da pripremi za štampu latinske pjesme njezina pokojnog muža? Na str. 774. drugog dijela *Antologije hrvatskih latinista*¹ navodi se da je Rastićev opus god. 1816. izdao u Padovi Frano Appendini. Taj navod, iako zasnovan na svjedočanstvu samog Appendinija na koncu njegova prikaza života i rada Rastićevog², neće biti sasvim pouzdan. U članku Veljka Gortana *Posljednji hrvatski latinisti iz Dubrovnika*³ navodi se da je Rastićevu zbirku pjesama *dala tiskati* njegova udovica. Ova druga formulacija je prilično tačna, ali ipak nejasna. Ne vidi se naime tko je sve priređivao (revidirao) Rastićeve pjesme i tko ih je publicirao. Doduše, na str. V—VII štampanog djela (posveta Marije Zamanja-Rastić Antunu Sorgo) vidimo da je Antun Sorgo (Sorkočević) pri tom igrao glavnu ulogu. Mi nismo dosad uspjeli ispitati kako je posao oko štampanja tekao. Ostaje, međutim, pitanje tko je sve Rastićevu zbirku priredio za štampu, odnosno tko je učestvovao u redigiranju njegova rukopisa latinskih pjesama. Na osnovu podataka pomišljamo na Frana Appendinija, Đura Ferića⁴ i braću Pucić (Pozza).

Baveći se ponešto književnim radom Đura Ferića, a potaknuti i izvještajem Miroslava Pantića u *Ljetopisu JAZU, knj. 70*, str. 421—422⁵, pregledali smo četiri vrlo važna Ferićeva autografska pisma iz Hist. arhiva u Dubrovniku (Arhiv obitelji Bizzaro), upućena „all'illustrissimo... signor Giovanni de Bizzaro“ (1782—1833) u Veneciju. Jedino pismo od 12. VII 1804. upućeno je istom Bizzaru na Pelješac (Sabioncello) u Orebić. Prvo pismo datirano je 12. III 1803. (Ferić govori o mladenačkoj odi Iva Bizzaro). U spomenutom pismu upućenom Bizzaru na

¹ Zagreb 1970, knj. 3. *Pet stoljeća hrvatske književnosti*.

² Isp. str. XXV predgovora: cui quidem viro (sc. Georgio Ferrich, op. Ž. P.) nec non eruditissimis optimisque fratribus Nicolao, Marco et Matthaeo comitibus de Pozza plurimum debemus, quod omnia Iunii scripta collegerint, perviderint, ordinarint.

³ *Živa antika* (Skopje) XXI, 1 (1971) str. 330.

⁴ Isp. bilješku 2.

⁵ Zagreb 1965 (*Izrada biografije Đura Ferića i studije o njegovim delima na našem jeziku*)

Pelješac govori Ferić da je primio neke knjige i neke pjesme, spominjući Radelju, Jacopa Morelli i Miha Sorgo. U trećem pismu od 6. II 1806 izražava Ferić sućut zbog prerane smrti Bizzarove supruge i izlaže prijatelju svoju namjeru da u Veneciji objelodani svoje nove *Fabulae* (*Adagia*). Pismo, koje je za naše pitanje naročito važno i dragocjeno, nema datuma. Može se ipak zaključiti da je pisano između 1814. i 1816, jer se u pismu spominje *defunto senatore Giugno de Resti* i štampanje njegovih latinskih pjesama⁶. U pismu se Ferić najprije žali mladom prijatelju na svoju starost i boležljivost („Non posso però soffrire di non scriverle avanti la mia morte, che non dovrebbe esser troppo lontana, per esser ormai vecchio e ammalaticcio, oltre le molteplici spiacevoli peripezie sofferte nel corso di questi ultimi anni“). Govori Ferić zatim o svom sudjelovanju u pripremanju za publiciranje pjesama Džona Rastića, o nekim svojim prijevodima talijanskih soneta na latinski i ponovo o svojim *Fabulae* (*Adagia*)⁷. Za naše pitanje citirat ćemo ovdje manji odlomak iz ovog pisma: „Dovendosi ora *dar in luce* per mezzo del sig.^o conte Antonio di Sorgo, le famose poesie latine del def.^o senatore *Giugno de Resti*, a me molto ben cognite e da me molto apprezzate, *nella revisione delle quali ho avuto mano, e mi son prestato con tutto il zelo, affinché fossero ripurgate da ogni neo*; mi sento io pure in certa maniera elettrizzato nell'età mia cadente a dar fuori qualche cosa di mio avendone un numero non indifferente di poetiche composizioni e tutte per disgrazia latine. Dico così, perché questa bela lingua è da così pochi coltivata, che fa vergogna al nostro secolo, che ad onta di cio vuol credersi illuminato“.

Iz izloženog zaključujemo da je u priređivanju za štampu Rastićevih latinskih pjesama vrlo važnu, ako ne glavnu, ulogu imao Đuro Ferić. Rastićeve je pjesme, po želji njegove udovice Marije rođene Zamanja, objavio Antun Sorgo. Frano Appendini, je, kako se vidi, morao raditi u najužoj suradnji sa Ferićem. Možemo, dakle, sa sigurnošću zaključiti da su latinske Rastićeve pjesme (*Carmina*, Padova, 1816) za štampu priređivali, vjerojatno na molbu Rastićeve udovice, Đuro Ferić i Frano Appendini. Naše je mišljenje da je Ferić obavio glavni posao pri reviziji teksta Rastićevih pjesama, pri njihovu ispravljanju i priređivanju za štampu. Neobično je to što Appendini nije to jasnije i „poštenije“ naveo u svom predgovoru o životu i radu Džona Rastića. Ferić je, istina, kao godina (1814—1820) bio u podmakloj dobi i k tome boležljiv, kako to sam ističe u onom spomenutom pismu Ivu Bizzaro. Ali Ferić ipak i sam priznaje da, uza sve to, mnogo radi: priređuje za štampu Rastićeve

⁶ Rastić je umro 31. III 1814, a pjesme su mu objavljene u Padovi 1816.

⁷ Marljivi naš Ferić više od jednog decenija spremao je za štampu svoje *Fabulae* (*Adagia*), a ipak tu svoju vruću želju nije ostvario. Gotovo pred smrt ponovo pokušava preko prijatelja Iva Bizzaro da u Veneciji štampa to svoje djelo, koje je sam mnogo cijenio.

pjesme, prevodi talijanske sonete na latinski, prema već dugi niz godina svoje nove *Fabulae (Adagia)* itd. Uzimajući u obzir Ferićeve druge preče obaveze u službi crkve⁸, zaista se treba diviti njegovoj marljivosti i ustrajnosti u književnom i naučnom radu.

Sarajevo.

Ž. Puratić.

RÉSUMÉ

Ž. Puratić: ĐURO FERİĆ (1739—1820) ET LA RÉVISION DU TEXTE DES POÉSIES LATINES DE DŽON RASTIĆ (1755—1814)

L'auteur de l'article en s'appuyant sur des documents des Archives historiques de Dubrovnik (Archives de la famille Bizzaro) démontre que le rôle principal dans la préparation pour l'impression des poésies de Džon Rastić, poète satirique connu, doit être attribué à Đuro Ferić (1739—1820). On peut le constater d'après les lettres que Ferić écrivait à son ami Ivo Bizzaro à Venise. Les poésies de Rastić étaient publiées à Padoue en 1816 par Antun Sorgo (Sorkočević).

Janko Glazer:

AD MATREM

Vidí tuás palmás hiúlcas, quás labór
Callis frequens infecit usque ad sanguinem;
Cor audiebam palpitans, quod cor tuum
Patiéns erat, numquam quidem memor sui,
In mente vérum aliós habebat cor tuum,
Aliís suas vires terens et dissipans.

Ancilla Dómini, sérvá amoris, sedula —
Quis ósculábitúr sacras manus tuas?
Est víta túa diés negotiosior,
Plenus labore, praemium verum tuum
Oblivio est, pauper sepulcrum tantulum.

CREPUSCULO CADENTE

Dá mihí manúm tuám
Ut capiám silens eam
In meas manus duas
Utque abscondam eam, quod est
Omnis, omnis iam mea
Atque hoc haud materculae
Est sciendum adhuc tuae. . .

Ljubljana.

Vertit: S. Kopriva.

⁸ U pismu iz kojeg smo citirali odlomke Ferić ističe: „...perchè a me manca il tempo per i affari addossati di vicario generale capitolare e amministratore della diocesi di Stagno“.